

Майка Н. В.

*к.ю. н., старший викладач кафедри
цивільного права та процесу
Західноукраїнського національного
університету*

ЗАСТОСУВАННЯ «ТЕОРІЇ ЗНЯТТЯ КОРПОРАТИВНОЇ ВУАЛІ»

Об'єднань компаній, капіталів, корпорацій, насамперед має економічний характер, адже очевидно, що збільшення масштабів корпорації породжує високі трансакційні витрати, тобто витрати ресурсів і часу для провадження господарської діяльності. З іншого боку, чим масштабніше корпорація, тим складніше здійснювати управління нею, таким чином, зростання об'ємів компанії може призводити до погіршення якості управлінських рішень, як у зовнішньому так і в внутрішньому аспекті.

У тому випадку, якщо компанія планує вийти на ринок в іншій місцевості, здійснювати діяльність у декількох сегментах ринку, розпочати своє функціонування на території іншої держави, найбільш оптимальним способом організації бізнесу є – холдингова компанія. Тобто, створення декількох залежних між собою і керованих з одного центру юридичних осіб, одне з яких є холдингом (материнським підприємством), що володіє, користується та розпоряджається корпоративною сукупністю акцій (часток, паїв) декількох корпоративних підприємств (дочірніх підприємств) [1]. В даний час, створення однієї юридичної особи є більш винятковим випадком, ніж створення декількох взаємопов'язаних юридичних осіб.

Аналізуючи сучасний стан розвитку та створення холдингових компаній, можна дійти висновку, що останні часто створюються для реалізації неправомірних цілей, таких як ухилення від оподаткування, виведення активів, обхід закону, щоб уникнути юридичної відповідальності. В процесі управління холдингом часто виникає конфлікт інтересів міноритарних учасників і кредиторів дочірнього товариства з одного боку, та інтересів головної компанії холдингу в цілому, з іншого. І оскільки, головна компанія холдингу справляє визначальний вплив на рішення дочірніх компаній, то її діями можуть бути заподіяні збитки як дочірній компанії, так і її кредиторам, міноритарним учасникам.

Прогресивний досвід притягнення холдингу до відповідальності перед кредиторами дочірнього підприємства використовується в прецедентному праві, яка отримала негласно найменування «зняття корпоративної вуалі». Зміст доктрини полягає в тому, що в разі зловживання власником юридичної особи (у випадку холдингової компанії – материнським підприємством), а також принципом обмеженої відповідальності учасників юридичної особи, суд визнає власника відповідальним за зобов'язаннями корпорації.

Згідно до основоположних принципів доктрини при «знятті корпоративної вуалі» суди США враховують запропонований Ф.Дж. Пауеллом (F.J. Powell) у

його відомому дослідженні «Материнська та дочірня компанія» трифакторний тест. Де автор, до підстав для «зняття корпоративної вуалі» відносить: наявність непомірного контролю за діяльністю корпорації з боку холдингу; створення і використання компанії виключно в неправомірних цілях, з метою зловживання [2, 20-23].

Так Верховний Суд у справі *United States v. Bestfoods* встановив, що «Основний принцип корпоративного права полягає в тому, що материнська компанія не несе відповідальність за дії дочірніх компаній. Здійснення контролю, заснованого на переважній участі в статутному капіталі товариства, не створює відповідальності для материнської компанії за всіма зобов'язаннями дочірньої. Такий контроль передбачає лише можливість материнської компанії обрати раду директорів, або затвердити установчі документи та локальні акти.

Але цей фундаментальний принцип, який можна застосовувати до відносин між материнським і дочірнім товариствами, не виключає того, що корпоративна вуаль може бути знята, і учасник може бути визнаний відповідальним за дії підконтрольної йому компанії, в разі, коли конструкція корпорації використовується ним для неправомірних цілей, здійснюваних в інтересах учасника» [3].

На жаль, незважаючи, на те, в світі практика застосування «зняття корпоративної вуалі» знайшла своє місце, у вітчизняному законодавстві така доктрина немає свого відображення. Майданик Р.А. у своїй праці відмітив, що в Україні поняття юридичної особи ґрунтується на тому, що майно юридичної особи і зобов'язання повністю є автономними від засновників. Відповідно у разі застосування доктрини «зняття корпоративної вуалі» в українському праві може мати правильний результат, що надасть можливість кредитору притягнути фактичного «власника» компанії до відповідальності [4,137–138].

Як вказує Биканов Д.Д. доктрина «зняття корпоративної вуалі» є надзвичайно складним для розуміння українськими судами, і що навіть у США, країні прецедентного права – відсутнє єдине розуміння цього питання, не кажучи вже про принципову різницю систем прецедентного і континентального європейського права [5, 80].

З аналізу норм, між холдинговою компанією та її дочірніми підприємствами встановлюються відносини контролю-підпорядкування. А саме, коли з вини материнської компанії дочірнє підприємство потрапило у край невігідне становище, то контролююче підприємство виплачує своєму дочірньому підприємству компенсацію за завдані збитки. Якщо дочірнє підприємство з вини контролюючого підприємства буде визнано банкрутом або буде оголошено неплатоспроможним, то субсидіарну відповідальність перед кредиторами дочірнього підприємства нестиме материнська компанія [6].

Отже, основна правова проблема, яка потребує вирішення, є надати ефективні способи захисту інтересів дочірньої компанії від дій головної компанії холдингу. Цікавими з цього приводу, є пропозиції Мартинюк Н.Р. щодо укладення між юридичними особами договору про підкорення (чи договір про управління), відповідно до якого холдингова компанія бере на себе

зобов'язання управляти діяльністю дочірньої компанії, визначати напрямки розвитку, а дочірня компанія має виконувати такі розпорядження і перераховувати холдинговій компанії частину прибутку [7, 152].

Отже, нині першочерговим етапом вирішення вищевказаної проблеми є встановлення ліній розмежування відповідальності дочірньої та холдингової компанії, шляхом визначення законодавчо алгоритму створення та функціонування холдингів. Адже, саме від ефективності розмежування відповідальність учасників холдингу, залежить економічний розвиток та залучення інвесторів на український ринок, що сьогодні є неабияк актуально.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Про холдингові компанії в Україні: Закон України від 15.03.2006 № 3528-IV. Відомості Верховної Ради України від 25.08.2006. № 34, стор. 1253, ст. 291*
2. *Крылов В.Г. Доктрина снятия корпоративной вуали в странах общего права: опыт Великобритании и США. Гражданское право. 2013. № 4. С. 20 - 23.*
3. *United States v. Bestfoods. 528 U.S. 810, 120 S. Ct. 42, 145 L. Ed. 2d 38, 21 ITRD 1767 (1999).*
4. *Майданик Р. А. Развитие частного права Украины : монография Киев : Алерта, 2016. 226 с.*
5. *Быканов, Д. Д. Снятие корпоративной вуали по праву США, Нидерландов и России. Закон. 2014. № 7. С. 71.*
6. *Господарський кодекс України : від 16.01.2003 р., № 436–IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.*
7. *Мартинюк Н. Р. Порівняльно-правова характеристика холдингів і холдингових компаній за законодавством іноземних держав. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2014. Вип. 36. С. 142-154.*

УДК 347

Міловська Н. В.

д.ю.н., доцент, в.о. провідного наукового співробітника відділу забезпечення інтеграції академічної та університетської правової науки та розвитку юридичної освіти Київського регіонального центру Національної академії правових наук України

СТРАХОВІ ВИПАДКИ ЗА ДОГОВОРОМ СТРАХУВАННЯ ЗДОРОВ'Я НА ВИПАДОК COVID-19

Одним із видів добровільного особистого страхування, виходячи зі змісту ст. 980 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) та ст. 6 Закону України